Spis treści

Wstęp 9

Część I. Rzeczypospolita, Wielkopolska, Kleczew, czary – informacje wstępne

Rozdział 1. Procesy o czary w Wielkopolsce i Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku 39

Zmienne wpływające na liczbę procesów o czary w Wielkopolsce 42
Problemy z oszacowaniem liczby procesów o czary w Wielkopolsce 51

Rozdział 2. Kleczew w XVI-XVIII wieku 58

Kleczew w nowożytności 60
Mobilność 67
Edukacja 81
Religijność 84
Warunki życia 90
Czy procesy o czary w Kleczewie były codziennością? 92

Rozdział 3. Procesy o czary przed kleczewskim sądem wójtowskim – zagadnienia prawne 97

Polskie procesy o czary – najważniejsze zagadnienia prawne 99
Tortury sądowe 104
Próba zimnej wody 110
Jurysdykcja 114
Zaangażowanie sędziów 118

Część II. Czary, czarownice i konflikty społeczne

Rozdział 4. Katastrofy gospodarcze, długi, czary i konflikty społeczne 125

Katastrofy gospodarcze 128
Przekształcenia gospodarcze i czary 137

Rozdział 5. Czary, czarownice i konflikty stanowe 144

Rozdział 6. Normy społeczne, sąsiedzi i oskarżenia o stosowanie czarów 157

Rozdział 7. Czy tylko kobieta może uprawiać czary? 168

Część III. Czary i natura

Rozdział 8. Czy zwierzę to część rodziny? Przemoc wobec zwierząt gospodarskich w perspektywie procesów o czary i zoofilię 191

Rozdział 9. Dzikie zwierzęta i demonizacja świata przyrody 206

Rozdział 10. Czy zmiany klimatyczne mogły wpłynąć na procesy o czary w Kleczewie? 225

Magia pogodowa 227
Mała epoka lodowcowa, plamy słoneczne i polskie procesy o czary 230
Aktywność wulkaniczna, anomalie pogodowe i procesy o czary 237

Rozdział 11. W zdrowiu i chorobie 247

Zakończenie 281

Bibliografia 287

Aneks. Transliteracja wybranych protokołów z procesów o czary toczonych przed kleczewskim sądem wójtowskim 303